

МАУП

ПрАТ ВНЗ « МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ »

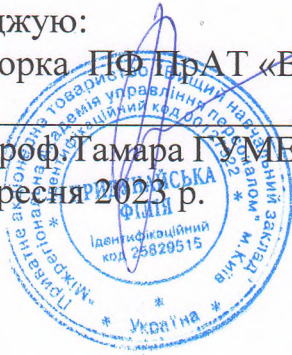
Придунайська філія

Кафедра суспільно-наукових дисциплін .

Затверджую:

Директорка ПФ ПрАТ «ВНЗ МАУП»

д.п.н. проф. Тамара ГУМЕННИКОВА
"07" вересня 2023 р.

Схвалено на засіданні кафедри
економіки та менеджменту

Протокол №1 від 04 вересня 2023 р.

Завідувач кафедри

К.с.н. доц.

Антоніна Дорошева

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК13 Безпека життєдіяльності

спеціальності:

073 «Менеджмент»

(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня:

бакалавр

(шифр і назва спеціальності)

Ізмаїл МАУП 2023

Розробник (-и) си­ла­бу­су нав­ча­ль­ної дис­ци­п­лі­ни:

Ря­щен­ко Ок­са­на І­ва­нів­на к.і.н., доц. ка­фе­дри су­спі­ль­но-на­у­ко­вих дис­ци­п­лін

Вик­ла­дач:

Ря­щен­ко Ок­са­на І­ва­нів­на к.і.н., доц. ка­фе­дри су­спі­ль­но-на­у­ко­вих дис­ци­п­лін

Си­ла­бус роз­гля­ну­то і за­твер­д­же­но на за­сідан­ні ка­фе­дри су­спі­ль­но-на­у­ко­вих дис­ци­п­лін

Про­то­кол від 07 ве­ре­с­ня 2023 № 1

Зав. ка­фе­дри

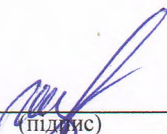

(підпис)

к.і.н. доц. До­ро­ше­ва А.О.

Си­ла­бус по­год­же­но з га­ран­том (керівником) освітньої програми 073 «Менеджмент»

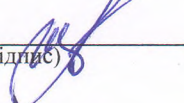
07.09.2023 р.

Керівник (га­рант) освітньої програми

(підпис)

к.е.н. доц. Лі­га­нен­ко І.В.

Си­ла­бус пе­ре­ві­ре­но

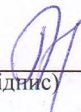

(підпис)

к.е.н. доц. Лі­га­нен­ко І.В

07.09.2023 р.

Про­лон­го­ва­но:

на 2024/2025 н.р.

(підпис)

До­ро­ше­ва А.О ., «29» сер­п­ня 2024 р., про­то­кол № 1

Загальні відомості

Назва дисципліни	Безпека життєдіяльності
Викладач (-і)	Рященко Оксана Іванівна
Портфоліо викладача (-ів)	http://izmail.maup.com.ua/
Контактний тел.	+38(067)116 74 27
E-mail:	maup06@ukr.net
Сторінка дисципліни на сайті	http://izmail.maup.com.ua/
Консультації	Консультації згідно графіку з 14-40 до 17-00

1. Анотація

Дисципліна як комплексна наука вивчає безпекові питання в життєдіяльності людини з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання.

Розглядаються питання відповідальності за особисту та колективну безпеку. Також дисципліна формує світогляд, заснований на ґрунтовних екологічних знаннях та культурі спілкування з природою, оволодіння теоретичними основами екології та надбання практичних навичок з екологічної безпеки, раціонального природокористування, збереження і відтворення природних ресурсів, захисту екологічних прав громадян та інтересів держави.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою є формування уявлення про загальні закономірності виникнення і розвитку небезпек, їхні властивості, вплив на життя і здоров'я людини, а також про способи попередження і ліквідації небезпек.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» є:

- вивчення значення понятійного апарату, предмету, теоретичних положень системи навчальної дисципліни, її елементи, суб'єкти, мета, місце і роль у суспільних відносинах.

3. Формат курсу:

очний (offline)

4. Програмні результати навчання (інтегральні, фахові компетентності):

Таблиця 2

Компетентність	Ступінь сформованості
1	2
Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері організації економічних процесів або у процесі навчання, що передбачає застосування відповідних теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов
Soft- skills / Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)</p>
Hard-skills / Спеціальні (фахові) компетенції	<p>ФК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.</p> <p>ФК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо</p> <p>ФК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.</p> <p>ФК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички</p>

Результати навчання відповідно до освітньо-професійної (програмні результати навчання – ПРН)

- ПРН – 2 Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.
- ПРН – 12 Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації

5.Опис навчальної дисципліни:

Таблиця 3

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	
<i>Безпека життєдіяльності</i>		
Курс	1	
Семестр	2	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Лекції	30	
Практичні та семінарські заняття	22	
Самостійна робота	68	
Форма семестрового контролю	Залік	

6. Статус дисципліни:

Обов'язковий компонент циклу загальної підготовки (шифр ОК13)

7. Пререквізити:

Пререквізити: базові знання необхідні для успішного опанування компетентностями..

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

мультимедійний проектор, ноутбук для проведення аудиторних занять, доступ здобувачів вищої освіти до Інтернету.

9. Політика курсу:

Здобувач дотримується правил академічної доброчесності відповідно до «Положення щодо впровадження системи забезпечення академічної доброчесності в Придунайській філії ПрАТ «ВНЗ «МАУП», «Кодексу академічної доброчесності Придунайській філії ПрАТ «ВНЗ «МАУП» та інших нормативних документів навчального закладу (<http://izmail.maup.com.ua/studentu/akademichna-dobrochesnist/>).

Вимоги викладача:

- обов'язкове відвідування навчальних занять;
- активність здобувачів вищої освіти під час занять;
- своєчасне виконання завдань самостійної роботи;
- відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені (незадовільні оцінки) на консультаціях.

Не допустимо:

- пропуск занять без поважних причин;
- запізнення на заняття;

- користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при зверненні до нормативних документів);
- списування та плагіат.

Реферативні роботи здобувач виконує самостійно, з обов'язковим посилення на джерела інформації та самостійно перевіряє їх онлайн на безкоштовних сервісах на антиплагіат. У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недобропорядності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує здобувачеві повторно виконати необхідний вид роботи.

Здобувачі вищої освіти, що слухають дисципліну зобов'язані відпрацювати заняття/ невиконаний обсяг робіт (переписати контрольну роботу, написати реферат, інші письмові види робіт).

10. Схема курсу:

Таблиця 4

Назва змістовних модулів і тем	кількість годин			
	Денна ф/н			
	Усього	в тому числі		
		Лекції	СЗ/ПЗ	СРС
1	2	3	4	5
Модуль 1.				
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи, що формують систему знань дисципліни безпека життєдіяльності. Діяльність людини, як джерело небезпек, що діють в середовищі людини				
Тема 1. Загальні положення. Теоретичні основи БЖ.	7	2	1	4
Тема 2. Зміст основних елементів, що формують систему знань дисципліни.	7	2	1	4
Тема 3. Стан людини та середовища, де реалізується її діяльність.	7	1	2	4
Тема 4. Передумови, що створюють напрямки захисту людини.	6	1	1	4
Тема 5. Вплив небезпечних факторів на людину.	7	2	1	4
Тема 6. Природні небезпеки.	7	2	1	4
Тема 7. Техногенні небезпеки.	7	2	1	4
Тема 8. Соціальні та політичні небезпеки.	6	1	1	4
Тема 9. Комбіновані небезпеки.	6	1	1	4
Тема 10. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі	8	2	2	4
Разом по модулю:	68	16	12	40

1	2	3	4	5
Змістовий модуль 2. Безпека життєдіяльності людини. Людина як суб'єкт управління безпекою життєдіяльності (СУБЖ)				
Тема 11. Система захисту людини в середовищі підприємств та установ.	7	2	1	4
Тема 12. Система захисту людини в надзвичайних ситуаціях.	7	2	1	4
Тема 13. Надання першої долікарської допомоги.	8	2	2	4
Тема 14. Загальні положення СУБЖ.	7	2	1	4
Тема 15. Система правового забезпечення БЖ.	7	2	1	4
Тема 16. Державна система управління БЖ.	6	2	-	4
Тема 17. Система управління БЖ в галузі менеджменту.	8	2	2	4
Модульна контрольна робота	2	-	2	-
Разом по модулю:	52	14	10	28
Усього:	120	30	22	68
Форма контролю: залік				

11. Система оцінювання навчальних досягнень

Здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

Критерії оцінювання роботи на семінарському занятті

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському, практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних робіт:

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії оцінювання
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
3	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
2	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
1	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Критерії оцінювання СРС:

- змістовність – 3 бали
 - відповідність темі та вимогам оформлення – 2 бали.
- Максимальна кількість балів за самостійну роботу – **5 балів**.

Критерії оцінювання ІНДЗ:

- Слайди до презентації – 5 балів
- Повнота розкриття теми – 10 балів
- Якість інформації – 5 балів
- Самостійність та креативність – 10 балів

Максимальна кількість балів - 30 балів.

12. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Підсумковий модульний контроль знань студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або комп'ютерного тестування.

Таблиця 6

Критерії підсумкового модульного оцінювання знань студентів

Письмова контрольна робота (або тестування)	Критерії оцінювання
1	2
23-25	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання
20-24	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань
15-20	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань

1	2
7-15	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
1-6	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

13. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання:

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» проводиться у формі заліку, який оцінюється максимально у 100 балів. Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється на основі виконання всіх видів навчальної діяльності здобувачів та рубіжного (модульного) контролю.

До підсумкового контролю допускаються здобувачі, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття. Здобувачу, який з поважної причини мав пропуски навчальних занять, дозволяється відпрацювати академічну заборгованість протягом двох тижнів у дні консультацій викладача.

14. Орієнтовний перелік питань для семестрового комплексного контролю (заліку)

1. Поняття, суть і завдання безпеки життєдіяльності. Характеристика системи «людина - життєве середовище».
2. Поняття небезпека та її характеристик.
3. Класифікація, ідентифікація, номенклатура, квантифікація, таксономія небезпек. Характеристика основних джерел та факторів небезпек.
4. Прогнозування небезпек та захист від їх дії. Поняття ризик та його види. Визначення величини ризику
5. Ризик, як кількісна оцінка небезпек. Індивідуальний та груповий ризик.
6. Концепція прийняттого (допустимого) ризику. Рівні ризику.
7. Розподіл підприємств, установ та організацій за ступенем ризику їхньої господарської діяльності щодо забезпечення безпеки та захисту населення і територій від НС.
8. Управління безпекою через порівняння витрат та отриманих вигод від зниження ризику.
9. Загальна характеристика природних небезпек. Стихійні лиха.

10. Негативний вплив космічних випромінювань. Біологічні небезпеки.
11. Уражаючі фактори природних небезпек, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки та навколишнє середовище, основні напрями забезпечення безпеки.
12. Техногенні небезпеки та їх уражаючі фактори. Класифікація, номенклатура і одиниці виміру уражаючих факторів.
13. Промислові аварії, катастрофи, основні причини їх виникнення та наслідки.
14. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу. Гідродинамічні аварії.
15. Пожежі, вибухи. Небезпечні для людини фактори пожежі.
16. Класифікація об'єктів за їхньою пожежо- та вибухонебезпекою.
17. Показники пожежо- та вибухонебезпеки речовин і матеріалів. Відповідальність за порушення (невиконання) вимог пожежної безпеки.
18. Класифікація небезпечних хімічних речовин.
19. Характеристика класів небезпеки згідно зі ступенем їхньої дії на організм людини. Організація хімічного контролю.
20. Поняття про першу долікарську допомогу, невідкладний стан, принципи надання допомоги при невідкладних станах людини, алгоритм проведення тощо.
21. Принципи етики та моралі під час надання першої долікарської допомоги.
22. Первинні засоби першої допомоги. Індивідуальна та колективна аптечка.
23. Види уражень організму: опіки, обмороження, отруєнім, удушення, теплові удари, механічні ушкодження, струс мозку, утоплення, укуси комах та тварин, клінічна смерть.
24. Кровотечі. Види, ознаки, перша допомога.
25. Обробки ран при механічних ушкодженнях. Опіки. Види, ознаки, перша допомога.
26. Обмороження. Види, ознаки, перша допомога. Переломи. Види, ознаки, перша допомога.
27. Правила накладання шин при переломах. Використання підручних засобів.
28. Правила та порядок дій при виведенні людини з непритомного стану, при наданні потерпілому штучного дихання та проведенні непрямого масажу серця.
29. Умови праці. Небезпечні та шкідливі виробничі фактори.
30. Психофізіологічні вимоги до умов праці: психологічні, фізіологічні, технічні.
31. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини, втома.
32. Загальний підхід до оцінки умов праці та забезпечення умов праці, що відповідають нормативам. Небезпечні зони.
33. Організація робочого місця. Принципи розташування органів управління в робочому просторі, боротьба з монотонністю.
34. Ритм праці, фази працездатності. Колір на виробництві. Знаки безпеки.
35. Робоча зона та повітря робочої зони.
36. Мікроклімат робочої зони. Нормування та контроль параметрів мікроклімату.
37. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату.
38. Заходи та засоби захисту людини від дії небезпечних та шкідливих факторів.
39. Загальна модель забезпечення безпеки життєдіяльності на виробництві та у побуті.
40. Основні напрями забезпечення безпеки життєдіяльності.
41. Функції управління пов'язанні з прогнозуванням, плануванням,

- регулюванням, координацією та контролем. Нормативно- правові документи.
42. Управління безпекою життєдіяльності ості.
43. Єдина державна система цивільного захисту населення та територій

15. Шкала відповідності оцінок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

16. Рекомендовані джерела (література):

Основна (базова):

1. Козяр М.М., Бедрій Я.І., Станіславчук О.В. Основи охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту населення : навч. посіб. К.: Кондор, 2015. 458 с.
2. Левченко О.Г. та ін. Безпека життєдіяльності та цивільний захист. Підручник. К.: Основа, 2018. 364 с.
3. Мохняк С.М., Дацько О.С., Козій О.І., Романів А.С., Петрук М.П., Скіра В.В., Васійчук В.О., Безпека життєдіяльності: Конспект лекцій для студентів всіх спеціальностей і форм навчання. Львів: Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2016. 226 с.
4. Основи охорони праці : навч. посіб. / за заг. ред. Р.М. Івах. 4-те вид., переробл. і доп. К.: Кондор, 2015. 464 с.

Додаткова:

1. Безпека людини у сучасних умовах: Монографія / за заг. ред. проф. В.В. Березуцького. Харків: ФОП, Мезіна В.В., 2018. 208 с.
2. Безпека життя і діяльності людини - освіта, наука, практика: Матеріали XVI Міжнародної науково-методичної конференції БЖДЛ-2018 (25-27 квітня 2018 року. Львів, Україна). Львів, 2018. 228 с.
3. Наказ МВС України від 30 грудня 2014 року №1417 «Правила пожежної безпеки в Україні».
4. Наказ МОН України від 15 серпня 2016 року №974 «Правила пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України».

5. ДБН В.2.2-28:2010. Будинки адміністративного та побутового призначення.
6. ДБН В.2.5-67:2013. Опалення, вентиляція та кондиціонування.
7. ДСН 3.3.6-042-99. Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.
8. ДСН 3.3.6.039-99. Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації.
9. ДСН 3.3.6.037-99. Санітарні норми виробничого шуму, ультразвучу та інфразвучу.
10. ДБН В.2.5.28-2006. Природне та штучне освітлення.
11. ДСТУ 7234:2011. Дизайн і ергономіка. Обладнання виробниче. Загальні вимоги дизайну та ергономіки.
12. ПУЕ-2017. Правила улаштування електроустановок. К.: Міненерговугілля України, 2017. 617 с.
13. ДСТУ Б В.1.1-36:2016. Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою.
14. НАПБ Б.01.008-2018. Правила експлуатації та типові норми належності вогнегасників.
15. ДБН В.2.5-13-98. Інженерне обладнання будинків і споруд. Пожежна автоматика будинків і споруд.
16. ДСТУ 7239:2011. Національний стандарт України. Система стандартів безпеки праці. Засоби індивідуального захисту. Загальні вимоги та класифікація.
17. Охорона праці / за заг. ред. З.М. Яремка. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 430 с.
18. Кіт Л. Я. Основи рятування і збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані. Навчально-методичний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 132 с.
19. Закон № 2801-ХІІ «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
20. Закон № 1645-ІІІ «Про захист населення від інфекційних хворіб».
21. Державні гігієнічні нормативи «Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97)» (введено в дію постановою Головного державного санітарного лікаря України № 62 від 01.12.1997).
22. Правила пожежної безпеки в Україні (затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ України № 1417 від 30.12.2014).

Електронні ресурси

Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua>.
Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи <http://www.mns.gov.ua/>.
Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>.
Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.
Сайт, присвячений землетрусам та сейсмічному районуванню території <http://www.scgis.ru/russian/>.
Сайт, присвячений надзвичайним ситуаціям природного характеру <http://chronicl.chat.ru/>.

Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України <http://www.eri.u.krtel.net/index.htm>.
Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України. <http://www.social.org.ua>
Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
<http://www.nau.ua>